

"Hledejte Hospodina, pokudž nalezen může býti."

Iz 55,6

Celý verš zní: 6 Dotazujte se/ Hledejte Hospodina, dokud je možno ho najít (=dokud se dává najít, je to sloveso v tzv. *hifilu*, kmenu, který znamená většinou, že se něco děje cizím prostřednictvím), volejte ho, dokud je blízko.

To, k čemu nás verš vybízí, je vyjádřeno hebrejským slovesem DARAŠ, které bychom mohli přeložit jako *vyhledávat, zkoumat, bedlivě zpytovat* nebo tak nějak podobně. Stojí za zmínku, že jeden ze čtyř stupňů (DRUHÝ) rabínské exegese (tyto stupně ovšem pocházejí až z doby pozdější, než náš text) vyhledává smysl, jemuž říká DRAŠ - v této souvislosti by to byl význam "vyhledaný", tedy vyložený. (oproti prvotnímu významu prostému a zřejmému a vyšším stupňům alegorickým a mystickým). Jde tedy o určité úsilí, určitou námahu a asi spíše rozumové nežli jiné povahy.

Zajímavější je však podmínka, kterou verš udává - ono "pokudž nalezen může býti", co to je? Těžko říci. Něco najít je možné bezpochyby jen tehdy, když to jde najít, ale - to nám mnoho neříká. Paralelní druhá část verše je o něco jasnější, v ní se ono "dá se najít" osvětluje jako "když je blízko". Dobrá, ale kdy je Hospodin blízko? Při východu Slunce nebo nějaké hvězdy? O nějakém velkém svátku? V milostivém létě, nebo tehdy když to vyhlásí nějaká náboženská autorita? Těžko.

Navíc u prorockého "kolegy" Izaiášova, Jeremiáše si Bůh přímo bere na mušku takový přístup, když u něho čteme slovo (Jr 23,23): *Jsem Bůh, jenom když jsem blízko? je výrok Hospodinův; jsem-li daleko, Bůh už nejsem?*

Mluvit o boží blízkosti je tedy ošidné, ať už jde skutečně o vzdálenost, nebo o časové souvislosti. Naopak, mnohé texty Starého zákona naznačují, že Hospodin je svému lidu blízký stále: *Což se najde jiný veliký národ, jemuž jsou jeho bohové tak blízko, jako je nám Hospodin, náš Bůh, kdykoli k němu voláme?* (Dt, 4,7) Ví o tom nakonec i král Šalamoun, když modlitbou zasvěcuje Bohu Jeruzalémský chrám - to je místo, které má přímo ze své podstaty zprostředkovat boží blízkost: *A nechť jsou tato má slova, kterými jsem prosil o smilování před Hospodinem, blízka Hospodinu, našemu Bohu, ve dne i v noci, aby zjednával den co den právo svému služebníkovi i právo Izraeli, svému lidu.* (1Kr 8,59)

Izrael tedy obdržel něco, co mu mělo boží blízkost takřka zhmotňovat. Ale zase chyba! Už proroci hřímají proti chrámu: *Nespoléhejte na klamná slova: »Je to chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův.«... Smí se krást, vraždit, cizoložit, křivě přísahat, pálit kadidlo baalům a chodit za jinými neznámými bohy? A přitom přicházíte a stavíte se přede mnou v tomto domě, který je nazýván mým jménem, a říkáte: »Jsme vysvobozeni.« To proto, abyste mohli páchat všechny tyto ohavnosti? Což se stal ve vašich očích tento dům, který je nazýván mým jménem, úkrytem lupičů? Hle, také já vidím, je výrok Hospodinův. Jen jděte do Šíla, na místo, kde jsem dal zpočátku přebývat*

svému jménu, a podívejte se, jak jsem s ním pro zlobu svého izraelského lidu naložil.
(Jer 7:4-12)

Boží přítomnost je tedy opravdu bez jakýchkoli podmínek; neklade je ani Bůh, ani si nesmí osobovat je klást lidé. Takže jsme zase na nic nepřišli!. aký tedy význam má ono "pokudž může nalezen býti" a "pokudž je blízko"? Ledaže by... ledaže by ta podmínka nevyovídala nic o Hospodinu, ale spíše mluvila o nás samých. Ledaže by to byla podmínka vztahující se ne na Boha, ale na nás. A vsutku! Vždyť už v žalmu máme psáno: Hospodin je blízko těm, kdo jsou zkrúšeni v srdci, zachraňuje lidi, jejichž duch je zdeptán. (Ž 34:19) Ano, jeho spása je blízko těm, kdo se ho bojí, v naší zemi bude přebývat sláva. (Ž 85:10) Hospodin je blízko všem, kteří volají k němu, všem, kdo ho volají opravdově. (Ž 145,18) Že by to tedy bylo tak, že do boží blízkosti se opravdu můžeme dostat kdykoli, a tou jedinou podmínkou je, že změníme sami sebe, svůj postoj. - To žalmy vyjadřují různě: být zkrúšený v srdci, nebo bát se Hospodina. To obojí jsou věci nebo stavy, jichž můžeme dosahovat prakticky stále. I Ježíš si byl jistě dobře vědom síly těchto výroků. Jak jinak totiž číst třeba to, co máme u Matouše (Mt 18,10) *Mějte se na pozoru, abyste nepohrdali ani jedním z těchto maličkých. Pravím vám, že jejich andělé v nebi jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce.*, nežli v souvislosti s prvním uvedeným žalмовým veršem, s oním *Hospodin je blízko těm, kdo jsou zkrúšeni v srdci, zachraňuje lidi, jejichž duch je zdeptán.* To jsou potom ti, kdo "k němu volají, kdo ho volají opravdově".

Kutná Hora 17.2.2015